

A Magyar Asztronautikai Társaság körlevele

1027 Budapest, Fő utca 68. *Postacím: 1371 Budapest, Pf. 433.*
Telefon/üzenetrögzítő: (30) 585-0867 e-mail: mant@mant.hu
www.mant.hu Számlaszám: 10700024-49478701-51100005

2010. X. szám

október-december

Kedves Tagtársunk!

Ahogy a tagtársaink érezhetnék is, az elmúlt időszakban nem érkeztek a megfelelő gyakorisággal a megszokott küldemények. Emiatt elnézésüket kérjük. A háttérben nagyon súlyos problémák állnak, és az elmúlt hetekben minden erőforrásunkat arra fordítottuk, hogy ezekkel a lehetőségünkhöz mérten megbirkózunk. Így csak arra jutott lehetőségünk, hogy a honlapunkon keresztül tájékoztassuk a tagságunkat. De most szeretnénk jelen körlevélen keresztül is megosztani a legfontosabb híreket.

2010 szeptemberére válságos helyzetbe került a magyar űrtevékenység, ezzel egyidőben különösen reménytelenbe a Magyar Asztronautikai Társaság. A Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) – az idén év elején kihirdetett döntését utólag, a projektek futamidejének vége előtt mindössze 3 hónappal visszavonva – érvénytelennek tekinti a 2009. évi pályázati támogatásokkal kapcsolatos döntéseket. Mivel a projektek végrehajtása eközben időarányosan megtörtént, ez azzal a következménnyel jár, hogy az egyesületünk más bevételei terhére „meghitelezett” kiadásaink fedezete köddé vált! Az NKTH-től elnyert pályázati támogatás hiánya még akkor is érzékenyen érintené a MANT-ot, ha azt nem költöttük volna már – a pályázati értesítés szellemének megfelelően – előre el a pályázatunkban vállalt és jóváhagyott feladatainkra.

Semmiképp nem szeretnénk feladni, és megszüntetni egy több mint 50 éves múltra visszatekintő társadalmi szervezetet! Ezzel tönkretennénk saját és elődeink munkáját is. Arról is meg vagyunk győződve, hogy az űrtevékenység, űralkalmazások, űrkutatás népszerűsítésére soha nem volt nagyobb szükség társadalmunkban, mint épp ma. A MANT – tagjainak önzetlen, önkéntes munkája révén – már eddig is számtalan olyan kezdeményezés élére állt, mint a diákoknak évente kiírt pályázat (legutóbb már látássérültek számára is), a legjobb eljuttatása a huntsville-i Nemzetközi Űrtáborba, hazai űrtáborok, szakmai fórumok, konferenciák szervezése, tanártovábbképzés, ismeretterjesztő rádióműsorok. Megjelentetjük havi kiadványainkat és évkönyvünket is. A MANT egyedülként képviseli hazánkat a Nemzetközi Asztronautikai Szövetségben.

A súlyos pénzügyi helyzet következtében ugyanakkor csak olyasmint tudunk a jövőben vállalni, amire a tagdíjaink, az egyéb támogatásokból és a személyi jövedelemadóból nekünk felajánlott 1%-ok fedezetet nyújtanak. Ezért, fájó szívvel, de meg kellett szüntetnünk egyetlen ügyvezető alkalmazottunk munkaviszonyát, össze kellett pakolnunk az irodánkat, és kiadványaink postázását fel kellett függesztenünk (azokat az elmúlt hónapokban csak az interneten keresztül lehetett elérni).

Az elmúlt hónapokban meghozott döntések segítettek abban, hogy átgondoljuk és átalakítsuk társaságunk működését. A következő hónapokban a titkárság minimálisan tud csak működni, de az űrkutatás mindig is egy, a jövőbe irányuló terület volt. Jelen korunk technikáját kihasználva folyamatosan tudjuk megjelentetni kiadványainkat és híreinket a MANT honlapján, el tudjuk érni tagságunkat a MANT elektronikus hírlevelén (amennyiben feliratkoznak rá). Meghirdettük a 2010/2011-es esztendőre az űrkutatási diákpályázatunkat, rendezvényekkel készülünk a 2011-es évre is.

A túlélés ugyanakkor csak akkor reális, ha ezt a tagok akarják és tesznek is érte. Ezúton is szeretnénk megköszönni azt a sok segítséget, amit tagtársainktól már eddig is kaptunk az elmúlt hónapokban. Voltak olyanok, akik segítettek dobozokat pakolni, voltak olyanok, akik iratokat szkenneltek, és voltak olyanok is, akik munkahelyükön adománygyűjtést szerveztek a MANT javára.

A 2010-es esztendő – az utolsó négy hónap súlyos anyagi problémáit és következményeit nem számolva – sikeres év volt társaságunk számára. Bízunk abban, hogy a 2011-es esztendőben is hasonlóan eseménydús évünk lesz, és reméljük, megoldódnak anyagi nehézségeink is. Minderről részletesen is tájékoztatjuk a tagságot a 2011. január 14-én megrendezésre kerülő rendkívüli közgyűlésünkön.

Ezúton kívánunk kellemes karácsonyi ünnepeket, és békés 2011-es esztendőt!

Bacsárdi László (főtitkár) és Solymosi János (elnök)

Mentsük meg a MANT-ot!

2010 októberében hirdettük meg a *Mentsük meg a MANT-ot!* kezdeményezést (<http://mentsukmeg.mant.hu>), és kértük, hogy barátaink minden lehetséges módon segítsék egyesületünk talpra állását, hogy legalább a visszamondott támogatás miatt keletkezett adósságainkat rendezni tudjuk. Ilyen mód lehet például a 2011. évi tagdíj előre befizetése, vagy bármilyen kis összegű adomány is. A befizetéseket a CIB Banknál vezetett 10700024-49478701-51100005 bankszámlára tudjuk fogadni. Kérjük, hogy adomány esetén a közlemény rovatba írják be: Mentsük meg a MANT-ot! Akik emellett a nevüket és címüket is megadják, és legalább 10.000 Ft-tal tudnak támogatni bennünket, azok közül az első 100-nak a kereskedelmi forgalomban nem kapható, magyar nyelvű *Iskolai úratlasz* egy-egy példányával szeretnénk megköszönni a segítségét.

Tagdíj – 2011

Új év – újra esedékes a tagdíj! A 2011-es évre a rendes tagdíj *minimális* összege változatlanul 2000 Ft (diákoknak és nyugdíjasoknak 1000 Ft; tiszteleti tagoknak nem kell tagdíjat fizetni). Ezt lehetőségeik szerint sokan már az elmúlt években is kiegészítették, amit ezúton is köszönünk. A tagdíjak ilyen „megtoldására” 2011-ben is nagy szüksége lesz a MANT-nak. A tagdíjat át tudják utalni a CIB Banknál vezetett bankszámlánkra (10700024-49478701-51100005), vagy az ország bármelyik CIB bankfiókjában díjmentesen be tudják fizetni közvetlenül ugyanerre a számlaszámra. Legvégső esetben, külön kérésre postai befizetési utalványt („sárga csekket”) is tudunk küldeni. (Mindazok, akik banki átutalással vagy közvetlen banki befizetéssel rendezik tagdíjukat, már ezzel is támogatják a MANT-ot. A sárga csekkek kiküldése, a feladott összeg postai és banki kezelése, jóváírása ugyanis külön pénzbe kerül az egyesületnek.)

Kiadványaink

Az **Úrkaleidoszkóp** rendszeresen, minden hónapban megjelenik, a megszokott 4 oldalasnál bővebb terjedelemben, de *csak elektronikus formában* érhető el. Az Úrkaleidoszkóp aktuális és korábbi számait tagjaink megtalálhatják a MANT honlapján (www.mant.hu), a *Kiadványaink* menüpontban. Jelen sorok írásakor a decemberi az aktuális szám, amely 2010. november 25-én jelent meg a honlapunkon.

A **MANT Hírlevelét** (elektronikus hírlevelünket) tagságunk jelentős része megkapja, ha megadta *e-mail címét*. Hírlevelünk átlagosan havonta egyszer jelenik meg, és a legfontosabb aktualitásokat tartalmazza. Előnye a korábbi nyomtatott körlevelünkhöz képest, hogy a megjelenés pillanatában hozzáférhető minden olyan tagtársunk számára, aki kéri az elektronikus hírlevelet. Ezt a MANT elektronikus tagnyilvántartó rendszerébe (<http://www.mant.hu/tagregisztracio>) belépve, a kiadványok postázási módjának beállításával lehet kérni, vagy a mant@mant.hu e-mail címre küldött egyszerű üzenetben.

Gondolunk azon tagtársainkra is, akik nem érik el az internetet: a **MANT Körlevél** negyedévente fog nyomtatva megjelenni, és elküldjük postán mindenkinek, aki befizette tagdíját, de akihez nem jut el az elektronikus hírlevelünk vagy nem fér hozzá internetes honlapunkhoz.

Telefonszámunk megváltozott

E-mail címünk változatlan. A mant@mant.hu e-mail címünkre sok levelet kapunk. Köszönjük, hogy tagjaink ezt használják elsődleges kommunikációra a titkársággal, mivel ez a lehető leggyorsabb, mégis költségkímélő ügyintézés teszi lehetővé! A telefonszámunk megváltozott, korábbi vonalas számunk már nem él. Az új számunk egy mobilszám: (30) 585-0867. Postacímünk változatlan.

Tájékoztató a 2009-ben beérkezett SZJA 1%-os felajánlások felhasználásáról

A Magyar Asztronautikai Társaság az 1996. évi CXXVI. Tv. 6.§.(3). előírása alapján az alábbi közleményt teszi: Társaságunk 1998. év óta közhasznú szervezeti minősítéssel rendelkezik. Bírósági nyilvántartási számunk: 413/1989. Az általunk végzett közhasznú tevékenység: Közérdek, közhaszon (az alapszabály szerint):

- tudományos tevékenység
- oktatás, nevelés, képességfejlesztés, tehetségfelkutatás, ismeretterjesztés
- kulturális örökség megóvása, tudománytörténet
- környezetvédelem, távérzékelés, a világűr békés célzatú kutatása, felhasználása, megóvása

Célunk, hogy (alapszabály 2. §):

1./ Az 1986-ban alapított Magyar Asztronautikai Társaság célja az űrkutatás és az űrhajózás (továbbiakban űrtan) művelése, a világűr-kutatással kapcsolatos szakmai ismeretek terjesztése, az űrtan által elért új ismeretek hasznosítása a világűr és ezen belül a Föld védelmére, az új kutatási eredmények széleskörű terjesztése útján az ilyen irányú közművelődés elősegítése, az űrtan által összefogott tudományágak közti együttműködés előmozdítása.

2./ A Társaság az (1) bekezdésben meghatározott célok elérése érdekében, mint önálló jogi személy a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének (továbbiakban: MTESZ) tagegyesületeként, valamint az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény keretei között társadalmi szervezetként és az 1997. évi CLVI. törvény rendelkezései szerint, mint közhasznú szervezet működik.

Ezen közhasznú célt segíti elő a magánszemélyek rendelkezése szerint átutalt szja 1%-os összege. 2009. évben ezúton 699 754 Ft forráshoz jutottunk. Ebből a tárgyévben működésre 699 754 Ft-ot használtunk fel.

Megérkeztek az idej adófelajánlások

Társaságunknak a mostani nehéz helyzetben különösen fontos, hogy a 2009. évi 1%-os adófelajánlásokból nemrég több mint 660 ezer forintot utalt át az adóhivatal. Lapzártáig a pontos összeg 660 775 Ft, amit az ifjúságot érintő, az űrkutatást népszerűsítő rendezvényeink költségeinek részbeni fedezésére használunk. Az összeg hasonló az előző évi felajánlásokéhoz. A MANT ezúton is köszönetét fejezi ki a támogatásért! Az 1%-os rendelkezésekből származó bevétel mindig is nagyon fontos volt a MANT számára, de talán még soha nem ennyire! Ezért már most kérjük tagtársainkat, barátainkat, hogy a jövő év elején esedékes 2010-es adóbevallásnál se felejtsek el a MANT-ot megjelölni kedvezményezettként. **Adószámunk: 19011084-1-41**

Diák pályázat, tanári pályázat

Minden évben két középiskolás diák – egy fiú és egy lány –, valamint felnőtt kísérőjük képviselheti hazánkat az amerikai Nemzetközi Űrtáborban. A Magyar Asztronautikai Társaság (MANT) idén is meghirdette pályázatait, a tavaly megújított rendszerben. A 2011 nyarán megrendezendő táborba utazó *diákoknak* újfajta, izgalmas megmérettetésen kell átesniük. A *kísérőtanár* szerepére is pályázni lehet, a legjobb jelentkező 2012-ben utazhat majd az akkori győztes diákokkal. A *látássérült fiatalok* megint külön kategóriában indulhatnak a diák pályázaton. Közülük a győztesek a huntsville-i Nemzetközi Űrtábor egy speciális, vakok és gyengénlátók számára átalakított változatán vehetnek részt, 2011 őszén.

A Nemzetközi Űrtáborba utazó egy-egy középiskolás fiúnak és lánynak idén is a MANT pályázatán kell a legjobb eredményt elérnie. Tavaly óta nem csak a korábban szokásos esszéírásban mérhetik össze a diákok a tudásukat, hanem más izgalmas feladatokban is. Továbbra is lehet természetesen dolgozatot írni, de a választható feladatok közt szerepel grafika, poszter készítése, tervezési munka, valamint egy kérdéssor megválaszolása is. Az idej pályázat témája: **Ember az űrben – Gagarin öröksége**. A témaválasztás nem véletlen, hiszen 2011 áprilisában lesz éppen 50 éve, hogy Jurij Gagarin személyében a Vosztok-1 űrhajó fedélzetén először jutott ember Föld körüli pályára. A pályázaton nem csak a középiskolások (15-18 évesek), hanem fiatalabbak is indulhatnak. A 10-14 éves korosztály legjobbjai is értékes jutalmakban részesülnek. Amit pedig minden résztvevő elnyer: kreatív feladatok megoldása során olyasmivel foglalkozhat, amit nagyon szeret – az űrkutatással. A pályázat beadási határideje **2011. február 21.** A kiírás pontos részletei [a MANT honlapján olvashatók](#).

A két győztes diákot 2011-ben egy olyan magyarországi tanár kísérheti, akit a MANT a tavaly meghirdetett nyilvános pályázatán választott ki erre a feladatra. A mostani felhívás már egy évre előre tekint. A jelentkező pedagógusok közül a legjobb a 2012-ben utazó diákokat kísérheti el az Egyesült Államokba. A kísérő Huntsville-be érve a gyerekektől külön, egy tanári űrtáborban vesz részt. Itt az élmények mellett az űrkutatással, annak az oktatásban való hasznosításával kapcsolatos ismeretekhez is jut. A korszerű módszertani ismereteket aztán saját munkája során alkalmazhatja, itthon továbbadhatja. A tanári jelentkezések határideje 2011. március 1. A pontos feltételek, a kitöltendő adatlap ugyancsak [a MANT honlapján található meg](#).

A látássérült pályázók közül a legjobb pályaművet benyújtó vak, és a legeredményesebb gyengénlátó, angolul társalgási szinten beszélő fiatal juthat el a speciális amerikai űrtáborba. A MANT az „*Informatika a Látássérültekért*” Alapítvánnyal együttműködve az utazáshoz felnőtt kísérőt biztosít. A feltételek a diák pályázati kiírásban megtalálhatók.

Kérjük tagtársainkat, hogy környezetükben, ismeretségi körükben maguk is terjesszék pályázataink hírét, hogy azokra minél több színvonalas pályamunkát kaphassunk. Ezzel egyúttal a MANT munkájának, s az űrtevékenység fontosságának megismertetését is elősegítjük.

Somogyi Antal (1920–2010)

Hosszan tartó, türelemmel viselt betegség után 90. életévében, 2010. október 8-án elhunyt a kozmikus sugárzás és az űrkutatás hazai doyenje, Somogyi Antal professzor. Tanári, kutatói, valamint hazai és nemzetközi kutatásszervezői tevékenységét egyaránt nagyra értékelik tanítványai és volt munkatársai.

Tudományos pályáját 1943-ban készült *Kicsiny görbületű folyadékfelszínek alakjának vizsgálata* c. doktori értekezésével kezdte. 1945 és 1949 között a Trefort utcai Mintagimnáziumban tanított, de közben a Tudományegyetem Kísérleti Fizikai Tanszékével sem szakadt meg a kapcsolata. Később, 1958 és 1961 között a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Fizikai Tanszékét is irányította, majd az ELTE fizikus, geofizikus és csillagász hallgatói számára tartott kurzusokat.

A KFKI megalakulása (1950) után a Jánossy Lajos vezette Kozmikus Sugárzási Osztályra került. Itt bontakozott ki kutatói, később vezetői tevékenysége. Először a nagy energiájú kozmikus részecskék keltette ún. kiterjedt légizapórok vizsgálatával foglalkozott, e témából írta 1958-ban kandidátusi, majd 1964-ben akadémiai doktori értekezését. A tervezett nagy észlelőrendszer kifejlesztésére azonban végül anyagi okokból nem kerülhetett sor. Másik fontos, nagy nemzetközi érdeklődést kiváltó témája a műonok föld alatti vizsgálatához kapcsolódott. Az 1957-58-as Nemzetközi Geofizikai Év alkalmából a KFKI 4-es épülete melletti aknában, 18 méter mélyen, műonteleszkópot építettek az ő irányításával, amely aztán több mint két évtizeden át működött, de már röviddel üzembe helyezése után két fontos felfedezéshez vezetett: a nagy energiájú kozmikus sugárzás bolygóközi lökéshullámokon való szóródásának (Forbush-effektus) és a Nap tengely körüli forgásából eredő 27 napos kváziperiodicitásnak a kimutatásához.

Az elért sikerek nemzetközi elismeréshez és különféle tudományos testületekben és kooperációkban való részvételhez is vezettek. A szocialista országok kozmikus sugárzási munkacsoportját 15 éven keresztül vezette, a IUPAP Kozmikus Sugárzási Bizottságának 6 évig volt tagja, majd 3-3 évig titkára ill. elnöke. Ő szervezte 1969-ben Budapesten a 11. Kozmikus Sugárzási Világkonferenciát. Egyik kezdeményezője volt az Európai Kozmikus Sugárzási Szimpóziumok sorozatának. 1974-től 1986-ig CosNews néven információs bulletint szerkesztett az egész kozmikus sugárzási közösség számára. Az első fontos nemzetközi együttműködés, amelyet szervezett, a kozmikus sugárzás anizotrópiájának mérésére irányult. Bulgáriában, a 2925 méter magas Muszala-csúcson sikerült a magyar-bolgár csoportnak először kimutatnia az 50 és 100 TeV közötti kozmikus sugárzás anizotrópiáját. Később szovjet kooperációban a Tien-san hegységben is hasonló méréseket kezdeményezett. A 70-es évek végétől érdeklődése egyre inkább az űrkutatás és a kozmikus sugárzásnál kisebb energiájú részecskék felé fordult. A Halley-üstökös 1986-os visszatérésekor a Vega szondákon elhelyezett magyar „TÜNDE” műszer vezető kutatója volt, és nagy szerepe volt több más űrprogram előkészítésében és a mérések kiértékelésében is.

Somogyi Antal mindig tisztelettel beszélt és írt azokról, akiknek tevékenységét nagyra értékelte. A kozmikus sugárzás hazai kutatásának úttörőit, Barnóthy Jenőt és Forró Magdolnát már egyetemi hallgató korából ismerte, és büszkén tekintette őket elődjének. Nagy tisztelettel emlékezett meg Jánossy Lajosról is, akitől a modern kutatásszervezési és kiértékelési módszereket tanulta. Azokról, akik megbántották vagy mellőzték, keveset beszélt. Úriember volt. Emlékét megőrizzük!

Rendezvényeink a közelmúltban

2010. október 14-16. [XXVII. Ionoszféra- és Magnetoszférafizikai Szeminárium](#), Baja (a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Csillagvizsgáló Intézete szervezésében)
2010. november 20. 10. Hunveyor Szeminárium, Budapest (a MANT társszervezésében)

Rendezvényeink, eseményeink a közeljövőben

2011. január 14. 14 óra rendkívüli közgyűlés
2011. február 21. diákpályázatunk beadási határideje (<http://www.mant.hu/diakpalyazat>)
2011. március 1. tanári pályázatunk beadási határideje (<http://www.mant.hu/tanaripalyazat>)

A Magyar Asztronautikai Társaság körlevele, 2010. évi X. szám (2010. október-december)

Megjelenik negyedévente a Társaság tagjainak nyomtatásban, illetve elektronikusan a Társaság honlapján.

Szerkesztő: Frey Sándor **Felelős kiadó:** Bacsárdi László **Lapzárta:** 2010. december 12.